

An Rialáí
Carthanas
Charities
Regulator

Cad is carthanas ann?

Treoiridhoiciméad

Clár Ábhar

Cad atá sa treoir seo?	2
Cad is carthanas ann?	2
Carthanais in Éirinn – forbreathnú	3
Cineálacha eagraíochtúla carthanas	4
An Tástáil Carthanais	5
Cad is bunreacht carthanais ann?	14
An Rialálaí Carthanas	15
Tuilleadh faisnéise	17

Cad atá sa treoir seo?

Pléitear na nithe seo a leanas sa treoir seo:

- Cad is carthanas ann
- Carthanais in Éirinn – forbreathnú
- Cineálacha eagraíochtúla carthanas
- An Tástáil Carthanais agus cad atá i gceist léi
- An Rialálaí Carthanas
- An Clár Carthanas
- Cén áit ar féidir leat tuilleadh faisnéise a fháil faoi charthanais in Éirinn

Cad is carthanas ann?

Is é is carthanas (nó eagraíocht charthanúil) ann ná eagraíocht:

- ✓ Atá bunaithe chun cuspóir carthanúil amháin nó níos mó a chur chun cinn
- ✓ Nach gcuireann ach an cuspóir carthanúil sin chun cinn
- ✓ A sholáthraíonn tairbhe phoiblí

Tabharfaimid tuilleadh faisnéise duit faoi chuspóirí carthanúla ar leathanach 7. Agus míneoimid ar leathanach 5 na gnéithe difriúla den Tástáil Carthanais nach mór do gach eagraíocht a chomhlíonadh chun a bheith ina gcarthanas. Cumhdaítear sa tástáil sin na ceanglais dhlíthiúla atá ar carthanas, mar atá leagtha amach san Acht Carthanas 2009.

De réir an dlí, ní mór do gach carthanas clárú leis an Rialálaí Carthanas.

Mura bhfuil eagraíocht cláraithe, ní ceadmhach di:

- ✗ A rá gur carthanas í ná gur gníomhaíochtaí carthanúla iad a gníomhaíochtaí
- ✗ A chur faoi deara do dhaoine a chreidiúint le réasún gur carthanas í

Beidh aon eagraíocht a dhéanfaidh ceachtar de na nithe sin ciontach i gcion faoin Acht Carthanas 2009 agus féadfar í a ionchúiseamh.

Mar Rialálaí Carthanas, táimid freagrach as carthanais a oibríonn in Éirinn a chlárú agus a rialáil. Is féidir leat tuilleadh faisnéise a fháil fúinn agus faoin gClár Carthanas ar leathanach 14.

Reachtaíocht ábhartha

Tabhair faoi deara: Sa treoir seo, ciallaíonn an tAcht [an tAcht Carthanas 2009](#).

Carthanais in Éirinn – forbreathnú

Tá earnáil láidir carthanas ann in Éirinn, rud a imríonn ról lárnach inár sochaí. Tá breis agus 11,500 carthanas chláraithe ann in Éirinn faoi láthair. Tá siad sin sa raon idir carthanais bheaga agus áitiúla atá comhdhéanta d'oibrithe deonacha amhán agus eagraíochtaí móra, náisiúnta nó idirnáisiúnta a bhfuil na mílte fostaithe acu.

Déanann carthanais caidreamh leis an bpobal ar bhealaí difriúla. I gcásanna áirithe, idirghníomhaíonn siad go tráthrialta leis an bpobal agus tá raon feidhmeanna éagsúla acu, amhail iad seo a leanas:

- Seirbhísí carthanúla a sholáthar do ghrúpaí sonracha daoine (ar grúpaí soghonta iad ina lán cásanna), in Éirinn agus thar lear araon
- Seirbhísí poiblí Státhistithe a sholáthar (mar shampla, tithíocht, sláinte, agus cúram sóisialta)
- Pobal oibrithe carthanais agus oibrithe deonacha carthanais a chruthú

Baineann a lán daoine leas as seirbhísí carthanais gach lá. Fuaireamar amach ó thaighde, áfach, nach dtuigeann roinnt daoine:

- Méid agus éagsúlacht na hearnála carthanas in Éirinn
- Gurb iad carthanais a sholáthraíonn roinnt de na seirbhísí nó na saoráidí a mbaineann siad féin nó a dteaghlaich úsáid astu
- Cé na daoine a thairbhíonn de charthanais nó a dtacaíonn carthanais leo (a dtairbhithé)

Arbh eol duit go bhfuil formhór na n-eagraíochtaí seo a leanas ina gcarthanais chláraithe?

- Scoileanna
- Ollscoileanna
- Ospidéil
- Ionaid acmhainní teaghlaigh
- Ionaid phobail

Dá mba mhaith leat faisnéis a fháil faoi charthanas atá cláraithe in Éirinn, is féidir leat cuairt a thabhairt ar an [gClár Carthanas](#).

Cineálacha eagraíochtúla carthanas

Tá cuid mhór foirmeacha dlíthiúla difriúla ar fáil do charthanais in Éirinn. Tugaimid cineálacha eagraíochtúla orthu sin. Áirítear iad seo a leanas leis na cineálacha is coitianta i measc carthanas:

- Cuideachta faoi theorainn ráthaíochta (CLG/CTR)
- Comhlachas neamhchorpraithe
- Iontaobhas
- Scoil (mar atá sainmhínithe san Acht Oideachais, 1998)

Roghnaíonn gach carthanas a chineál eagraíochta féin. Agus carthanais ag déanamh cinneadh ar an gceann is oiriúnaí dóibh, ba cheart dóibh na nithe seo a leanas a chur san áireamh:

- An cuspóir carthanúil nó na cuspóirí carthanúla atá acu
- Méid a n-eagraíochta
- Castacht a n-eagraíochta
- Na gníomhaíochtaí atá ar bun ag an gcarthanas
- Cé acu atá nó nach bhfuil aon mhaoin ag an eagraíocht

An Tástáil Carthanais

An Tástáil Carthanais

Ón mbliain 2014 i leith, ní mór do na heagraíochtaí uile atá ag iarraidh clárú mar charthanas a léiriú go gcomhlíonann siad ceanglais na Táistala Carthanais. Tá na coinníollacha mínithe againn thíos.

1. Níl an eagraíocht ina comhlacht eisiata

Níl an eagraíocht ina comhlacht eisiata

Ní fhéadfarr ‘comhlacthaí eisiata’ a chlárú mar charthanas. De réir an Acharta, áirítear iad seo a leanas leis na comhlacthaí sin:

- ✗ Aon chomhlacht daoine a bunaíodh agus atá ann chun cluichí nó spóirt lúthchleasa nó amaitéaracha a chur chun cinn agus chuige sin amháin
- ✗ Páirtithe polaitíochta, nó comhlacht a chuireann páirtí polaitíochta nó iarrthóir polaitíochta chun cinn

- ✗ Comhlacht a chuireann cúis pholaitíochta chun cinn, ach amháin i gcás go mbaineann cur chun cinn na cúise sin go díreach le cuspóirí carthanúla an chomhlachta a chur ar aghaidh (is féidir leat tuilleadh faisnéise a fháil faoi sin sa [Treoir maidir le Cúiseanna Polaitíocha a bheith á gCur Chun Cinn ag Carthanais](#) uainn)
- ✗ Ceardchumann nó comhlacht ionadaíoch fostóirí
- ✗ Cumann lucht tráchtála
- ✗ Comhlacht a chuireann cuspóirí chun cinn ar cuspóirí iad:
 - Atá neamhdhleathach
 - Atá contrártha don mhoráltacht phoiblí
 - Atá contrártha don bheartas poioblí
 - Atá ina dtacaíocht le sceimhlitheoireacht nó le gníomhaíochtaí sceimhlitheoreachta, cibé acu sa Stát nó lasmuigh den Stát, nó a théann chun tairbhe d'eagraíochta a bhfuil sé neamhdhleathach ag duine a bheith ina chomhalta nó ina comhalta di

Samplaí

1. Comhlacht eisiata: Spórt

An bhféadfaidh an eagraíocht seo a leanas clárú mar charthanás?

Halla spóirt, áit a bhfuil sé mar phríomhaidhm ag an eagraíocht saoráidí a sholáthar do spóirt amaitéaracha agus saoráidí aclaíochta a sholáthar do ranganna eile corpacmhainne.

✗ Ní fhéadfaidh. Tá sí ina comhlacht eisiata ar an gcúis seo a leanas...

De réir an Acharta, is comhlacht eisiata í aon eagraíocht a bunaíodh chun spóirt lúthchleasa nó amaitéaracha a chur chun cinn. Ós rud é go bhfuil sé mar phríomhaidhm ag an halla spóirt saoráidí a sholáthar do ghníomhaíochtaí spóirt, ní éireoidh leis sa Táistil Carthanais.

2. Comhlacht eisiata: Polaitiúil

An bhféadfaidh an eagraíocht seo a leanas clárú mar charthanás?

Eagraíocht a bunaíodh chun brústocaireacht a dhéanamh ar chomhairleoirí áitiúla agus ar pholaiteoirí náisiúnta chun cur i gcoinne reachtaíochta nua lena ndéantar difear don churaclam náisiúnta bunscoile, agus chuige sin amháin. Creideann an eagraíocht go ndéanfar damáiste d'oideachas daltaí mar thoradh ar an reachtaíochta.

✗ Ní fhéadfaidh. Tá sí ina comhlacht eisiata ar an gcúis seo a leanas...

Bunaíodh an eagraíocht go príomha chun cur i gcoinne athrú sa reachtaíochta. Is cúis pholaitíochta é sin. Mheasfaí an eagraíocht seo a bheith ina comhlacht eisiata agus ní éireodh léi sa Táistil Carthanais.

2. Cuireann an eagraíocht cuspóir carthanúil, agus cuspóir carthanúil amháin, chun cinn

Cuireann an eagraíocht cuspóir carthanúil, agus cuspóir carthanúil amháin, chun cinn

Ní mór do charthanás a bheith bunaithe chun cuspóir carthanúil amháin nó níos mó a bhaint amach agus chuige sin amháin. Mura bhfuil aon chuspóir carthanúil ag eagraíocht, ní éireoidh léi sa Táistil Carthanais.

Cad is ‘cuspóir carthanúil’ ann?

Is ionann an cuspóir carthanúil atá ag eagraíocht agus an cuspóir ar lena aghaidh a bunaíodh í. I bhformhór na gcásanna, beidh an cuspóir sin leagtha amach sa chlásal cuspóirí i mbunreacht (nó doiciméad rialaithe) an charthanais. Tabharfaimid tuilleadh faisnéise duit faoi bhunreacht carthanais ar leathanach 13.

Leagtar amach in alt 3 den Acht na cuspóirí carthanúla sonracha atá ceadaithe, agus tá siad sin liostaithe thíos. Ní mór d’eagraíocht ceann amháin difobh ar a laghad a chomhlíonadh chun go bhféadfar í a chlárú mar charthanás. Tá na cuspóirí sin mínithe againn tuilleadh sa [bhileog eolais ar leith uainn](#).

1. An bhochtaineacht nó cruantan eacnamaíoch a chosc nó a mhaolú
2. Oideachas a chur ar aghaidh
3. Creideamh a chur ar aghaidh
4. Aon chuspóir eile a théann chun tairbhe don phobal, lena n-áirítear:
 - a. Leas an phobail a chur ar aghaidh, lena n-áirítear faoiseamh dóibh siúd atá i ngátar de dheasca a óige atá siad, a shine atá siad, drochshláinte, nó éagumais
 - b. Forbairt pobail a chur ar aghaidh, lena n-áirítear athbheochan tuaithe nó athbheochan uirbeach
 - c. Freagracht chathartha nó obair shaorálach a chur chun cinn
 - d. An tsláinte a chur chun cinn, lena n-áirítear breoiteacht, galair nó fulaingt daoine a chosc nó faoiseamh a thabhairt ar an gcéanna
 - e. Réiteach coinbhleachtaí nó an t-athmhuintearas a chur ar aghaidh
 - f. Síth idir creidimh agus ciní mar aon le caidreamh sítheach pobail a chur chun cinn
 - g. An timpeallacht nádúrtha a chosaint
 - h. Inchothaitheacht chomhshaoil a chur ar aghaidh
 - i. Úsáid éifeachtúil éifeachtach maoine eagraíochaí carthanúla a chur ar aghaidh
 - j. Fulaingt ainmhithe a chosc nó faoiseamh a thabhairt ar an gcéanna
 - k. Na healaíona, an cultúr, an oidhreacht nó na heolaíochtaí a chur ar aghaidh
 - l. Iad siúd atá faoi mhíbhuntáiste a imeascadh, agus iad a spreagadh chun rannpháirtíocht iomlán a dhéanamh sa tsochaí

Má tá níos mó ná cuspóir carthanúil amháin ag eagraíocht, ní mór di bheith in ann an tairbhe phoiblí a bhaineann le gach cuspóir ar leith a shainaithint.

Eagraíochtaí áirithe ‘neamhbhrabúis’

Cé go bhfuil carthanais ina n-eagraíochtaí ‘neamhbhrabúis’, níl gach eagraíocht ‘neamhbhrabúis’ ina gcarthanais faoin Acht. Ní carthanas a bheidh in eagraíocht nach n-éiríonn léi sa Táistíl Carthanais, fiú amháin i gcás go n-oibríonn sí ar bhonn neamhbhrabúis.

Faoin Acht, ní mór do charthanas:

- ✓ A bheith bunaithe chun cuspóir carthanúil amháin nó níos mó a chur chun cinn
- ✓ An cuspóir carthanúil sin, agus an cuspóir carthanúil sin amháin, a chur chun cinn
- ✓ Tairbhe phoiblí a sholáthar

Ní carthanas a bheidh in eagraíocht nach bhfuil aon chuspóir carthanúil aici, fiú amháin i gcás go n-oibríonn sí ar bhonn neamhbhrabúis.

Samplaí

1. Cuspóirí nach cuspóirí carthanúla iad – Turasóireacht

An bhfuil an cuspóir seo a leanas ina chuspóir carthanúil?

Eagraíocht neamhbhrabúis a bunaíodh chun turasóireacht a chur chun cinn i sráidbhaile. Tá an eagraíocht ag iarraidh both turasóireachta a reáchtáil sa bhaile agus obair i gcomhar le nithe is díol spéise agus gnólachtaí fáilteachais sa limistéar áitiúil chun cur lena tharraingtí atá an sráidbhaile do thurasóirí.

✗ Níl. Níl sé ina chuspóir carthanúil ar an gcúis seo a leanas...

Ní éireodh leis an eagraíocht seo sa Táistíl Carthanais toisc nach cuspóir carthanúil é cur chun cinn na turasóireachta.

Samplaí

2. Carthanais a bhfuil cuspóirí measctha acu

Is ag roinnt eagraíochtaí atá cuspóirí measctha, áit a bhfuil roinnt de na gníomhaíochtaí de chuid na heagraíochta carthanúil agus a bhfuil cinn eile neamhcharthanúil. Ní éireodh le heagraíocht den sórt sin sa Tástáil Carthanais toisc nach mór do charthanas cuspóirí carthanúla, agus cuspóirí carthanúla amháin, a chur chun cinn.

An bhféadfaidh an eagraíocht seo a leanas clárú mar charthanas?

Eagraíocht ballraíochta gairmiúla in oirdheisceart na hÉireann. Íocann a cuid ball táille chun dul isteach san eagraíocht agus ní mór dóibh a mballraíocht a athnuachan gach bliain. Maidir leis an eagraíocht:

- Cuireann sí oideachas ar aghaidh trí chúrsaí
- Cuireann sí leasanna a cuid ball ar aghaidh trí chreat gairme a sholáthar dóibh agus trí ionadaíocht a dhéanamh dóibh ar an leibhéal náisiúnta agus idirnáisiúnta
- Soláthraíonn sí comhairle gairme agus deseanna dul chun cinn dá cuid ball trí lónraí sóisialta agus oibre

Cé go meastar gur cuspóir carthanúil é oideachas a chur ar aghaidh, is ar thairbhí a sholáthar dá cuid ball a dhíríonn an eagraíocht go príomha.

✗ Ní fhéadfaidh. Ní fhéadfar an egraíocht seo a chlárú ar an gcúis seo a leanas...

Ní éireodh leis an egraíocht seo sa Tástáil Carthanais toisc gur eagraíocht í a bhfuil cuspóirí measctha aici. Cé gur cuspóir carthanúil é oideachas a chur ar aghaidh, ní cuspóir carthanúil é leasanna gairme a cuid ball a chur chun cinn. Ba dheacair don egraíocht a chruthú go soláthraíonn sí tairbhe phoiblí i gcás gurb iad baill an ghrúpa na haon daoine amháin a bhaineann tairbhe.

An bhféadfaidh an egraíocht seo a leanas clárú mar charthanas?

Eagraíocht a sholáthraíonn traenáil pheile do leanaí ar tháille sheachtainiúil den chuid is mó. Uair amháin sa tseachtain, soláthraíonn sí traenáil saor in aisce do leanaí is dídeanaithe mar mhodh chun imeascadh sóisialta a chur chun cinn.

✗ Ní fhéadfaidh. Ní fhéadfar an egraíocht seo a chlárú ar an gcúis seo a leanas...

Ní éireodh leis an gcarthanas seo sa Tástáil Carthanais. Faoin Acht, ní mheastar gur cuspóir carthanúil é an spórt. Mheasfaí, áfach, gur chuspóir carthanúil é oilíúint a sholáthar saor in aisce do leanaí is dídeanaithe. Ní éireodh leis an egraíocht seo sa Tástáil Carthanais toisc nach bhfuil a cuspóirí carthanúil agus carthanúil amháin – tá cuspóirí measctha aici.

3. Cuireann gach gníomhaíocht cuspóir carthanúil chun cinn

Cuireann gach
gníomhaíocht
cuspóir
carthanúil
chun cinn

Ní ionann carthanais agus cineálacha eile eagraíochtaí, toisc go bhfuil siad bunaithe chun cuspóir carthanúil a bhaint amach agus toisc nach mór dóibh an cuspóir carthanúil sin, agus an cuspóir carthanúil sin amháin, a chur chun cinn.

Ciallaíonn sé sin nach mór dá ngníomhaíochtaí uile an cuspóir atá acu a chur ar aghaidh. Mar shampla, féadfaidh carthanas a chuireann na healaíona ar aghaidh gabháil do ghníomhaíochtaí amhail taibhléirithe amharclainne.

Ní mór do ghníomhaíochtaí an charthanais tacú le cuspóir an charthanais. Mar shampla, ní ceadmhach do charthanas a choisceann fulaingt ainmhithe nó a thugann faoiseamh ar an gcéanna féile ealaón a urrú toisc nach bhfuil sé sin ag teacht le cuspóir carthanúil na heagraíochta. Ní ceadmhach dó déanamh amhlaidh toisc gur bunaíodh an carthanas chun gabháil do chuspóir carthanúil ar leith agus go mbeadh sé ag teacht salach ar rún deontóirí dá n-úsáidfeadh sé a chistí do ghníomhaíocht eile.

Má thug deontóir airgead do thearmann ainmhithe, agus é mar rún aige nó aici cabhrú le hainmhithe, níor thug sé nó sí an t-airgead sin chun tacú le féile ealaón.

Tá sé tábhachtach a chuimhneamh go n-áirítear le gníomhaíochtaí an charthanais an dóigh a gcaitheann sé a airgead. Ní mór do charthanas a mhaoin ar fad, lena n-áirítear a airgead agus a ioncam, a úsáid chun an cuspóir carthanúil atá aige a chur ar aghaidh.

4. Tairbhe phoiblí

Tairbhe
phoiblí

Cad is tairbhe phoiblí ann?

Ní mór do chuspóirí carthanúla aon eagraíochta dul chun tairbhe don phobal nó do chuid den phobal in Éirinn nó thar lear. Toisc go soláthraíonn siad tairbhe phoiblí, ní ionann carthanais agus eagraíochtaí eile. Ní mór an tairbhe don phobal a bheith insainaitheanta ag gach duine.

- Má tá níos mó ná cuspóir carthanúil amháin ag eagraíocht, ní mór duit bheith in ann na tairbhí a bhaineann le gach cuspóir ar leith a shainaithint.
- Mura soláthraíonn eagraíocht tairbhe phoiblí, ní fhéadfarr a cuspóir a mheas a bheith ina chuspóir carthanúil.

Nuir atá eagraíocht ag déanamh breithniú ar thairbhe phoiblí, ba cheart di smaoineamh faoi na nithe seo a leanas:

1. An bhfuil aon teorainneacha ann ar cé a bhainfidh tairbhe?

Mar shampla, má sholáthraíonn eagraíocht gléasanna ceoil do leanaí faoi mhíbhuntáiste, bíonn an tairbhe teoranta do leanaí faoi mhíbhuntáiste agus ní ghnóthaíonn gach leanbh ná gach duine faoi mhíbhuntáiste í.

2. An bhfuil aon mhuirear iníoctha as aon seirbhís a sholáthraítear?

Má tá muirear iníoctha as seirbhís, ba cheart d'eagraíocht breithniú a dhéanamh ar cé acu is dóigh nó nach dóigh go gcuirfidh sé sin teorann ar cé a bhainfidh tairbhe.

3. An bhfuil aon tairbhe phríobháideach ann?

Is é is tairbhe phríobháideach ann ná tairbhe a ghnóthaíonn eagraíocht ná duine aonair seachas duine den phobal. De réir an Acharta, tá tairbhe phríobháideach ceadaithe i gcás go bhfuil sí ‘réasúnach sna himthosca go léir agus...coimhdeach agus riachtanach chun leas an phobail a chur chun cinn’. Is é atá i gceist leis an bhfocal ‘coimhdeach’ sa chomhtháacs seo go bhfuil an tairbhe phríobháideach ina tairbhe thánaisteach ná ina fothairbhe a ghabhann leis an tairbhe phoiblí.

Sampla

Bheadh tuarastail foirne ina sampla de thairbhe phríobháideach toisc nach ionann fostaithe agus tairbhithé an charthanais. Ní mór don tairbhe phríobháideach a bheith réasúnach sna himthosca uile agus ní mór di a bheith coimhdeach agus riachtanach chun cuspóir carthanúil na heagraíochta a chomhlíonadh.

Tá dhá ghné i gceist le tairbhe phoiblí:

1. An luach a chruthaíonn an ghníomhaíocht charthanúil ná na gníomhaíochtaí carthanúla
2. Cé a ghnóthaíonn an tairbhe agus an luach a bhaineann leis na gníomhaíochtaí carthanúla sin

Is féidir go rachaidh tairbhe phoiblí chun tairbhe do gach duine – an pobal i gcoitinne – ná do chuid den phobal. Féadfaidh eagraíocht ceanglainis na táistala tairbhe poiblí a chomhlíonadh fiú amháin i gcás nach bhfuil sna daoine a ghnóthaíonn an tairbhe phoiblí ach cuid bheag den phobal.

Ceanglaítear ar charthanais dul chun tairbhe don phobal ná do chuid den phobal. Iad sin a chruinníonn airgead ar son duine aonair amháin, ná ar son líon beag daoine aonair sainaitheanta, ní éireoidh leo sa Táistíl Carthanais. Mar shampla, ní fhéadfar carthanas a bhunú chun cabhrú le duine aonair amháin a bhfuil galar neamhchoitianta air ná uirthi agus chuige sin amháin. Féadfar carthanas a bhunú chun tacú le gach duine a bhfuil an galar neamhchoitianta sin orthu, áfach. Déanfaimid iniúchadh níos géire air sin ar an gcéad leathanach eile.

Samplaí

1. Cruinniú airgid ar son duine aonair

An bhféadfaidh an eagraíocht seo a leanas clárú mar charthanás?

Eagraíocht a bunaíodh chun airgead a chruinniú do dhuine aonair óna dteastaíonn sainghnáthamh máinliachta nach bhfuil ar fáil in Éirinn.

✗ Ní fhéadfaidh. Ní fhéadfar an eagraíocht seo a chlárú ar an gcúis seo a leanas...

Bunaíodh an eagraíocht chun duine aonair amháin a chistiú, rud nach soláthraíonn tairbhe phoiblí atá leathan go leor. Má bunaíodh an egraíocht chun cúnamh a thabhairt do dhaoine a bhfuil an riocht céanna orthu, tá seans ann go n-éireoidh léi sa tástáil.

2. Tairbhe phríobháideach seachas tairbhe phoiblí

An bhféadfaidh an eagraíocht seo a leanas clárú mar charthanás?

Ionad cúram cónaithe do dhaoine faoi mhíchumas a cheadaíonn do bhaill teaghlaigh fanacht san ionad thar oíche ó am go ham.

✓ Féadfaidh. Féadfar an egraíocht seo a chlárú ar an gcúis seo a leanas...

Tá an tairbhe phríobháideach a ghnóthaíonn na baill teaghlaigh trí fhanacht thar oíche 'coimhdeach' leis an tairbhe phoiblí a sholáthraíonn an carthanás chun tacú le daoine faoi mhíchumas, nó tá sí ina 'fothairbhe' a ghabhann leis an tairbhe phoiblí sin.

5. Oibríonn an eagraíocht in Éirinn

Oibríonn
an eagraíocht
in Éirinn

Cad a chiallaíonn ‘oibríonn an egraíocht in Éirinn’?

Más rud é go n-oibríonn carthanas in Éirinn, nó go bhfuil sé beartaithe aige oibriú in Éirinn, ní mór dó iarratas a dhéanamh ar chlárú. Ní chiallaíonn sé sin, áfach, gur gá do na daoine (nó don chuid den phobal) a bhainfidh tairbhe as obair an charthanais sin a bheith in Éirinn.

Ina theannta sin, má tá sé beartaithe ag carthanas atá cláraithe i dTuaisceart Éireann oibriú ar bhonn uile-oileáin, ní mór dó iarratas ar chlárú a dhéanamh chuig an Rialálaí Carthanais.

Má tá a bpríomhthairbhithe lasmuigh d'Éirinn, féadfaidh egraíochtaí a léiriú go n-oibríonn siad sa Stát más rud é:

1. Go bhfuil an phríomháit ghnó lonnaithe in Éirinn (ciallaíonn sé sin gur in Éirinn a dhéanann eagraíocht a gníomhaíochtaí a stiúradh, a rialú agus a chomhordú)
2. Go bhfuil formhór na n-iontaobhaithe lonnaithe in Éirinn
3. Go bhfuil cuntas bainc Éireannach ag an egraíocht

Sampla

An bhféadfaidh an egraíocht seo a leanas clárú mar charthanais?

Eagraíocht dhaonnúil idirnáisiúnta a thugann cabhair agus cúnamh mar fhreagairt do ghéarchéimeanna daonnúla agus don bhochtaineacht i dtíortha ar fud an domhain.

- ✓ Féadfaidh. Féadfar an egraíocht seo a chlárú ar an gcúis seo a leanas...

Cé go n-oibríonn an egraíocht ar bhonn domhanda, tá a ceanncheathrú lonnaithe i mBaile Átha Cliath. Éireoidh léi sa Tástáil Carthanais toisc go n-oibríonn sí in Éirinn, cé go bhfuil a príomhthairbhithe lasmuigh d'Éirinn.

Cad is bunreacht carthanais ann?

Ní mór do gach carthanas bunreacht a bheith i bhfeidhm acu. Is ionann bunreacht nō doiciméad rialaithe aon eagraíochta agus na ‘rialacha’, ag brath ar struchtúr dlíthiúil na heagraíochta. Sa bhunreacht, ba cheart cur síos gonta a dhéanamh ar na nithe seo a leanas:

- Cad atá le baint amach ag an gcarthanas, is é sin le rá: an cuspóir carthanúil atá aige
- Conas a bheartaíonn sé é sin a bhaint amach, is é sin le rá: na cuspóirí carthanúla atá aige
- Cé a bainfidh tairbhe

De réir an dlí, ní mór, i mbunreacht an charthanais:

- Ceanglas a chur ar an eagraíocht a maoin ar fad (idir réadach agus phearsanta) a úsáid chun na cuspóirí carthanúla atá aici a shaothrú
- A chur in iúl go soiléir go bhfuil an eagraíocht bunaithe chun cuspóir carthanúil/cuspóirí carthanúla a shaothrú agus chuige sin amháin

Ciallaíonn ‘maoin réadach’ talamh, foirgnimh nō maoin dhochorraithe eile atá daingnithe den talamh.

Ciallaíonn ‘maoin phearsanta’ earraí nō maoin inchorraithe eile, lena n-áirítear airgead.

Lena bunreacht, cabhraítear le heagraíocht freastal ar an gceanglas atá uirthi gan ach na cuspóirí carthanúla atá aici a chur chun cinn.

Mínítéar sna **Treoiríntí Clárúcháin** uainn cad ba cheart a chur ar áireamh i mbunreacht, agus áirítear leo naisc chuig dréacht-bhunreachtanna do chineálacha áirithe eagraíochta.

Carthanais alt 40

Cad is carthanais alt 40 ann?

Nuair a bunaíodh an Rialálaí Carthanas an 16 Deireadh Fómhair 2014, bhí uimhir charthanais ag a lán eagraíochtaí. Is iad na Coimisinéirí Ioncaim a thugann uimhir charthanais do carthanas, rud a fhágann nach gá don eagraíocht cánacha áirithe a íoc.

Ar aon dul le halt 40 den Acht, measadh na heagraíochtaí sin go huathoibríoch a bheith ina gcarthanas chláraithe nuair a bunaíodh an Rialálaí Carthanas. Tugtar carthanais alt 40 ar na carthanais sin.

Cé nach raibh na carthanais sin faoi réir na Tástála Carthanais, mar atá mionsonraithe san Acht, is ionann na ceanglais dhlíthiúla atá orthu agus iad sin atá ar charthanais ar chláraigh an Rialálaí Carthanas iad.

An Rialálaí Carthanais

Cé sinne agus cad a dhéanaimid

Tá an Rialálaí Carthanais ina chomhlacht reachtúil neamhspleách a bunaíodh an 16 Deireadh Fómhair 2014. Táimid freagrach as carthanais a oibríonn in Éirinn a chlárú agus a rialáil.

Áirítear na nithe seo a leanas lenár bpríomhfheidhmeanna:

- Clár poiblí carthanais a chothabháil
- A chinntíú go gcomhlíonann carthanais an tAcht Carthanais
- Iontaoibh an phobail as reáchtáil carthanais a mhéadú
- Treoirlínte, cóid agus doiciméid eiseamláireacha a fhoilsíú chun cabhrú le carthanais agus iontaobhaithe carthanais an tAcht a chomhlíonadh
- A chinntíú go bhfuil carthanais cuntasach do dheontóirí, do thairbhithé agus don phobal
- Faisnéis a sholáthar dár leas-sealbhóirí, an tAire agus an pobal san áireamh, maidir le carthanais chláraithe

Faoi Chuid 4 den Acht, féadfaimid cigírí a cheapadh freisin chun imscrúdú a dhéanamh ar ghnóthaí aon charthanais, más gó deánamh amhlaidh.

Soláthraímid seirbhísí do charthanais áirithe freisin. Bíonn na nithe seo a leanas i gceist leis na seirbhísí sin:

- Ceapadh iontaobhaithe carthanais nua a údarú
- Díol maoine a údarú i gcás nach bhfuil sé de chumhacht ag an gcarthanas déanamh amhlaidh
- Scéimeanna Cy-Près a cheadú (scéimeanna lena n-atreoraítear cistí carthanúla nuair nach féidir an cuspóir bunaidh atá le hiontaobhas a bhaint amach a thuilleadh)

Gheobhaidh tú liosta iomlán dár bhfeidhmeanna in **alt 14 den Acht Carthanais 2009**.

An Clár Carthanais

Déanaimid Clár Carthanais a chothabháil ina liostaítear na carthanais uile a bhí cláraithe in Éirinn an 16 Deireadh Fómhair 2014 nó a cláraíodh tar éis an dáta sin. Más rud é gur cláraíodh carthanais tar éis an dáta sin agus nach ann dó a thuilleadh, beidh faisnéis an charthanais sin ar fáil freisin nuair a bheidh an Clár á chuardach.

Agus é ina fhoinsí iontaofa faisnéise faoi charthanais in Éirinn, cabhraíonn an Clár linn iontaoibh agus muinín an phobail a chothú.

Áirítear leis an gClár Carthanais na sonraí seo a leanas faoi charthanais:

- An cuspóir carthanúil agus na haidhmeanna carthanúla atá aige
- Ainm a iontaobhaithe
- An líon daoine a fhostaíonn sé
- An líon oibrithe deonacha atá aige
- Aon tuarascálacha bliantúla a chomhdaigh sé
- Faisnéis airgeadais áirithe
- A stádas maidir le comhlíonadh an Chóid Rialachais
- A aicmiúchán

Tuilleadh faisnéise

Dá mba mhaith leat tuilleadh faisnéise a fháil faoi aon ní atá luaite againn anseo, is féidir leat teacht ar raon leathan faisnéise agus treorach ar ár suíomh Gréasáin. Áirítear leis sin:

- [An Clár Poiblí Carthanás](#)
- [Carthanás a chlárú](#)
- [Tuarascálacha agus Foilseacháin](#): faisnéis faoin earnáil carthanás agus faoin obair a dhéanann an Rialálaí Carthanás
- [Conas ábhar imní a chur in iúl](#) faoi charthanás i ndáil lena bhfuil léite agat thuas
- [An tAcht Carthanás 2009](#)

An Rialálaí
Carthanás
Charities
Regulator

Uimhir Thagartha an Doiciméid: Cad is carthanás ann? - Rev 001

An Rialálaí Carthanás

3 Duga Sheoirse

LSAI Baile Átha Cliath 1

D01 X5X0

Teileafón: 01 633 1500

www.charitiesregulator.ie

© An Rialálaí Carthanás 2023